

Franckesche Stiftungen zu Halle

Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Ad Librum Bellarmini Tertium, de Iustificacione, Quo lites de incertitudine,
mutabilitate, & inaequalitate iustitiae confiderantur.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598)

Ad Librum Bellarmini Tertium,
de Justificatione,

Qvo lites de incertitudine, mutabilitate,
& inaequalitate justitiae consi-
derantur.

Pag. 93.)

CAPUT. I.

*De certitudine & incertitudine gratiae
seu justitiae praesentis.*

Vtinam plerique utriusque litiganti-
um partis magis satagerent per bo-
na opera suam vocationem & ele-
ctionem certam & firmam facere,
sicut monet B. Petrus 2. ep. 1. 10.
quam de certitudine utriusque, mensura & gra-
du, ad fovendum triste schisma hodiernum, ni-
mis anxie & contentiose disputarent. Sed hoc
infelici rixarum, & contentionum admodum
ferace, pietatis autem & justitiae sterili seculo,
plerique magis amant inaniter & inutiliter alter-
cari, quam utiliter & fructuose operari. Mart.
Eisengrenius, academiae ingolstadiensis quon-
dam procancellarius, in vestibulo libri sui
apologet. pro Concil. trid. de certitudine gra-
tiae (cujus tamen hac de re sententiam multo
mitiorem esse, quom multorum aliorum grega-
lium, judicant Protestantes) affirmat, ex hoc
unico articulo, quamvis minutus a plerisque re-
K
puta-

putari queat, universum papatum & lutheranissimum dependere. Pag. 94.) M. Lutherus in cap. 41. Gen. *Etiamsi*, inquit, *nihil praeterea peccatum fuisset in doctrina pontificia, quam quod docuerunt, nos debere vagari & fluctuare ambigentes & dubios de remissione peccatorum, gratia & salute nostra, iustas tamen haberemus causas, cur ab ecclesia infideli nos sejungeremus.* Vide Chemnit. in Exam. concil. trid. de Fide iustif. p. 165. aliosque fere utriusque partis innumeros. Sed nos omnia, seposito omni partium studio, tanquam in Dei ipsius conspectu, paucis discutiamus.

Non quaeritur de certitudine finalis perseverantiae, ac proinde non de certitudine electionis nostrae, quia de re infra, *sed de certitudine gratiae seu iustitiae praesentis*; permulti enim Protestantes, ut p. 112. dicemus, illa negata, hanc tamen constanter tuentur. Neque quaeritur, an possit homo fidelis certo, immo certitudine, fidei statuere, sibi remissa esse peccata sua, si modo eidem certo atque eadem praedicta certitudine constet de vera & seria sua poenitentia: quis enim sanae mentis hoc neget? Vide Bellarm. de Iustif. lib. 3. c. 2. p. 344. *Non enim hypothetice, sed absolute, hodie inter plerosque utriusque partis de certitudine iustitiae controversa magna contentione disputatur, ut inquit ille ibidem.* Neque etiam quaeritur, an omnis omnino propria & peculiaris applicatio, quia quis fidelis ita apprehendat generales verbi divini promissiones, ut sibi etiam certo confidat vel speret remissa esse peccata, illicita sit?

ta sit?

ta sit? Neque enim Romanenses ipsi negant, (vide Bellarm. loc. cit.) certam fiduciam in Deo collocandam esse, & certo confidendum, post actam legitime poenitentiam, & sacramentum baptismi vel absolutionis rite perceptum, remissa esse peccata, ut proinde male Chamierus de Fide lib. 13. affirmet, Bellarminum (cui adjungit Coste- rum) videri sibi impugnare cum omnem applica- tionem propriam, tum etiam certitudinem ejus applicationis, negare autem plerosque alios Romanenses tantum applicationis certitudi- nem, non vero omnem omnino applicationem peculiarem. Quod enim scribit, *Bellarminum* lib. 1. de Justif. c. 8. *negare prorsus, fidei justificantis obiectum esse specialem misericordiam*, id totum ad applicationis certitudinem spectat: Pag. 95.) disputatio enim tota est, non de applicatione, sed de applicationis certitudine, ejusdemque mensura & gradu.

Communior Romanensium hac de re senten- tia negat certitudinem fidei divinae, iusto, de sua justificatione, citra speciale revelationis privile- gium, libenter tamen admittit ex vivae fidei sen- su, seu charitatis & bonorum operum experi- mento, certitudinem aliquam minoris & inferioris gradus oriri, quae *conjecturalis & probabilis* nominari possit, & quae, licet non omnem for- midinem pellat, tamen omnem tollat anxietatem & haesitationem, & ipsam etiam dubitationem, si dubitatio sumatur pro mera animi fluctuatione sine ullo assensu, quae sola apud philosophos

nomen *dubitationis* proprie obtinet. Ideoque quando de aliqua aliqui Romanenses dubitatione loquuntur, non aliud intelligunt, quam quandam formidinem, quae in omni assensu, etiam certo, qui non sit infallibilis aut evidens, reperitur, & late *dubitatio* vocatur. Vide Bellarm. lib. 3. de Justif. c. 3. p. 349. Negant igitur, quia docent, *fideles non habere certitudinem fidei de sua iustificatione*, inde sequi, *iubere se fideles semper dubitare*, (vid. p. 99. 112.) & anxie haesitare de sua cum Deo reconciliatione, quemadmodum rigidiores Protestantes illis impingunt, quia datur aliquid medium inter haec extrema, scil. certitudo quaedam moralis, ex parte intellectus, & spes ac fiducia, ex parte voluntatis, ut loquitur Bellarm. loco citato. Recte Remonstrantes in sua nupera Apol. (licet ejusdem p. 215. profiteantur, se dubitationem pontificiam de salute propria, & conscientiarum carnificinam, ita caeterorum rigidiorum Protest. more loquentes, minime asserere) de re alia loquentes, p. 7. ajunt: *Inter dubitationem & divinam assertionem, humana certitudo media est; quae, etsi formidinem contrarii (cum dubitatione scil. conjunctam) excludat, infallibilitatem tamen divinam non includit.*

Progrediuntur quidam alii Romanenses ulterius, & certitudinem aliquam aliam, minorem quidem certitudine fidei divinae, conjecturali tamen majorem, quam *certitudinem moralem* appellandam censent, admittunt. Affirmant enim (vide p. 112.) posse, immo etiam solere, praefertim

tim homines spirituales & perfectos (scil. secundum statum viae) ad eam certitudinem seu securitatem venire, ut nullam habeant de sua iustificatione formidinem; *plane ad eum modum*, (verba sunt Bellarm. de Justif. l. 3. c. 11. p. 364.) *quo credimus sine ulla haesitatione & formidine deceptionis, Romam fuisse & esse, & Caesarem in Italia aliquando regnasse.* Pag. 96.) Dom. a Soto ab hac

sententia non abhorruit in Apol. contra Cathar. cap. 2. neque etiam Greg. de Valentia disp. 8. q. 5. p. 4. tom. 2. neque* Carthus. in 1. sent. d. 17. q. 5. & 10. referente Suarezio de Gratia lib. 9. c. 11. n. 1. Sed Andreas Vega disertè tuetur de Justif. lib. 9. c. 46. inqviens: *Mature tamen omnibus hinc inde pensatis, probabilius profecto esse crediderim, posse aliquos viros spirituales, tantopere in exercitiis spiritualibus, & in familiaritate divina proficere, ut absque ulla temeritate possint certo & absque ulla haesitatione credere, se invenisse gratiam & remissionem peccatorum suorum apud Deum.* Hanc sententiam suam multis egregiis argumentis ibidem confirmat. Verba argumenti 9. quo utitur, dignissima putavi adscriptu: *Familiaritas item & eximius amor, quem Canticum canticorum indicat Deum habere in ecclesiam, atque ei nonnunquam ostendere, exigunt revera, ut aliqui sint semper viri spirituales in ecclesia, quibuscum Deus sic familiariter loquatur, quique certi sint & nihil dubitent de ipsius in eos amore. Illa insuper quies & securitas, qua plerique migrant de hac vita, illud ardens desiderium, quo charitas, cum perfecta fuerit, clamat: Cu-*

K 3

pio

* Carthusianus.] Nomine Dionysius.

pio dissolvi & esse cum Christo. Phil. 1. 23. illa laetitia, qua permulti exultant, dum intelligentes, sibi propinquum esse diem mortis, dicunt cum Davide psal. 122. 1. Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus, alacritas etiam & admiranda constantia martyrum, & despicientia omnium tormentorum, quam prae se ferebant, quid aliud sunt, quam testimonia apertissima certitudinis moralis, quam habebant de sua iustitia & gratia apud Deum? Et hoc probat ex testimonio S. Ambrosii in Expositione psalmi 119. 52. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo, Domine: nec non Hilarii, Martini, & Paulini, aliorumque sanctorum exemplis. Denique sic concludit: Licet haec argumenta non extorqueant certitudinem fidei, certe non plene multis ex illis satisfi, nisi concedamus, possibilem esse iustis aliquam certitudinem de sua gratia, alienam ab omni metu & formidine. (Pag. 97.) Idem etiam ad suam sententiam roborandam multa adducit Patrum testimonia, & speciatim Augustini lib. de Bono perseverantiae, cap. 2. Sicut ergo sanctus, & Bernhardi serm. 69. in Cant. Quod si quis. ibidem: Si senserim aperiri mihi, serm. 37. Ideo spes non confundit. & Epist. 107. At vero si superna.

Hanc sententiam licet Bellarm. lib. 3. de Justif. cap. 11. p. 364. non probet, ut nec Vasquez in 1. 2. tom. 2. disp. 200. cap. 8. neque etiam alii rigidiores Romanenses, alii tamen illius etiam patris viri doctissimi probabilem esse putant, & problematicè defendi posse, ut Ruardus Tapperus Art. 9.

Art. 9. Lov. de Fide & spe, pag. 79. & 80. Pere-
rius disp. 9. in cap. 8. ad Rom. Thomas a Jesu,
recens scriptor romanae partis, de Oratione di-
vina, lib. 4. cap. 12. cujus haec sunt verba: *Ex his
constat, valde esse probabile, eos, qui ad hanc in-
fallibilem unionem singulari Dei beneficio fue-
rint sublimati, reddi de sua gratia & acceptatione
securos.*

Idem Vega concedit, hanc *certitudinem mora-
lem a fide divina*, bona ex parte, profluere; nam
lib. 9. cap. 47. scribit: *Quamvis fides infusa neque
inclinat nos ad assentiendum, neque faciat nos certos,
neque moveatur a Spiritu S. ut nullum efficiat nobiscum
immediate assensum, nisi eorum, quae ante ipsius con-
cursum, prius saltem natura, constat nobis esse a Deo
revelata vel ex iis deducta, tamen mediate ad certi-
tudinem moralem de nostra iustitia concurrat, & ei
debent perfecti bonam partem suae certitudinis mo-
ralis. Nisi enim per fidem assentirentur illi majori-
bus illis propositionibus de fide: Facienti quod in se
est, Deus non denegat gratiam: Convertens se
ad Deum ex toto corde, invenit & obtinet gra-
tiam ipsius; nunquam certitudinem aliquam
habere de sua gratia. Et per fidem hoc, quod
scilicet in gratia simus, sciri posse, ait, Concilium
Trid. non negare, sed tantum negare, sciri hoc
posse certitudine fidei. lib. cod. cap. 8. Immo
propter ecclesiae pacem, hanc certitudinem hac
ratione certitudinem fidei appellari posse ad-
mittit, cap. 47. (Pag. 98.) Quare recte dixit
Joh. Baconus certitudinem consequentem fidem.*

Quod si hoc putas esse satis, ut vocetur certitudo fidei, non admodum repugnabo, sed ut pax sit, & omnes in unum conveniamus, dabo, quod vis, & me volens victusque remittam. In eandem sententiam Tapperus Art. 9. Lov. de Fide & spe: *Quae, inquit, certitudo (scilicet moralis) quamvis multa sit inferior certitudine fidei, quia tamen a sentiis scripturae pendet, ideo fides, quae est virtus infusa, mediate ad illam inclinatur, & si accedat confidens voluntas illa, magis firmare potest assensum, sed non adeo, ut liceret pro eius veritate, quod scilicet in gratia fit, mortem subire.* In quo est differentia ab assensu fidei. Hanc Tapperi sententiam diximus Ben. Pererium loc. cit. probare.

Mart. Eifengrenius (vid. p. 93.) in Tract. apologet. de Certitudine gratiae pro can. 3. sess. 6. Concil. trid. *Haec, inquit, est sacri Concilii doctrina & sententia, prout Ecclesia catholica & universi christiani doctores nunquam aliter docuerunt, tales homines si legitime ac strenue sese exercent in bonis ac piis operibus, & jam iustificati indies magis ac magis iustificari satagant, tunc temum pro certo statuere, & indubitatam fiduciam concipere posse, sibi remissa peccata, seque in gratia Dei constitutos.* Imò affirmat, eum, qui suam recte examinabit conscientiam, peccatorum remissionem & gratiam Dei non solum sperare, verum etiam credere posse ac debere eo sensu, quo verbum *Credo* communiter solet intelligi, & ea certitudine, qua credit, bis duo esse quatuor; item, totum esse majus qualibet sui parte; item, qua credit ea, quae oculis suis vidit &

mani-

manibus suis contrectavit. Liber hic approbatus fuit a Collegii theologici ingolstad. decano, ut patet ex ejus fine : in Indice tamen librorum prohibitorum atro stigmate notatur, & libris prohibitis accensetur.

Progrediuntur adhuc etiam ulterius alii Romanenses, & hominem fidelem vel posse, vel etiā debere certitudinem fidei divinae sine peculiari revelatione habere de propria gratia & iustitia affirmant. Pro hac sententia citatur communiter inter veteres Scholasticos Alexander halensis part. 3. q. 61. membro 7. art. 3. sed multum renitente A. Vega, l. 9. c. 36. aliisque, & Joh. Baconus carmelita in l. 3. Sent. dist. 30. q. 1. qvi disertè quidem non dicit, cuiquam esse certam suam gratiam certitudine fidei, sed tantum certitudine consequente fidem. Pag. 99.) Quod quomodo exponi possit, Vega supra monstravit, p. 98. Sed quam recte, viderint Carmelitae, aliiqve, qvi sententiae huic favent. Auctor Enchiridii colonienfis in tr. de Justif. p. 139. (vid. p. 95. 433.) Non jubemus, ut perpetuo de justificatione & acceptatione sua dubitent homines, &c. Fatemur enim, verum esse, ad justificationem hominis omnino requiri, ut homo certo credat non tantum generaliter, quod propter Christum vere poenitentibus remittantur peccata, sed & quod ipsimet homini credenti remissa sint propter Christum, per fidem. Multa in hanc sententiam ibidem legere est p. 138. 140. & 141. Consulat diligens lector auctorem ipsum. Bellarmino proinde l. 3. de Justif. cap. 3. liber is hac in re, ut in multis

aliis, censura ecclesiastica dignus esse videtur: certe, inquit, in modo loquendi doctrinam Melancthonis & Bucer valde redolet. Sed multo modestior fuit Georg. Cassander in sua Consultatione art. 4. de Justif. *Quod vero additur in Confess.* (scil. augustana) Cum credunt, se in gratiam recipi & peccata remitti propter Christum, merito ut impium rejici non debet, cum eruditissimorum virorum ex iis, qui Catholici nomen retinent, sententiae & scriptis consentiat, ut patet ex *Enchir. chr. religionis in Concil. provinciali colonienfi an. 1536. edito*; qui liber ab omnibus eruditioribus theologis, etiam per Italiam & Galliam, summopere fuit collaudatus, ut qui summam sententiae veterum de christiana religione, ex quorum scriptis quasi conformatus est, pulcherrime referat: deinde verba a nobis allegata recitat. Idem tamen Cassander hoc eodem loco, hujus auctoris (ut & aliorum quorundam Romanensium proxime citandorum, & non Protestantium tantum) sententiam improbat, quod scil. hanc certitudinem fidei, natura ipsam justificationem & remissionem peccatorum praecedere dicat: Nam, inquit, donum est Spiritus S. quod justificatis infunditur, quod de remissione peccatorum, & gratuita Dei Patris erga se benevolentia certi redduntur. Autores Antididagm. colon. tit. de Justif. idem insinuare videntur: dicunt enim, nos justificari per fidem, qua absque dubitatione firmiter confidimus, nobis, qui veram peccatorum poenitentiam habemus, peccata nostra propter Christum esse remissa, & de eo oportere intrinsecus per fidem, Spiritus sancti

sancti testimonio certificados nos esse, & iustitia inhaerente, tanquam quodam exprimento, certificari, nobis remissionem peccatorum esse factam. Vide Vegam l. 9. c. 7. Pag. 100. Auctores libelli Ratisbonae Imperatori oblati A. 1541. art. 5. de Iustif. hominis: *Docendum est, ut, qui vere poenitent, semper fide certissima statuunt, se propter mediatorem Christum Deo placere.* Claudius Guillaudus, bellijocensis, in Collatione sua in Pauli Epistolas, secunda consideratione ultimi capitis 2. ad Timoth. dicit, *certos nos posse esse de nostra salute, non ex nobis, neque ex natura nostra, aut ex operibus vel prosperis vitae successibus, sed per fidem verbo & promissionibus Dei innixam, qui dicit: Omnis, qui audit vocem filii Dei, & credit in eum, habet vitam aeternam.* Haec verba citat Vega. Sed in editione parisi. 1548. ex recognitione auctoris haec omissa sunt, neque absque suspitione aliqua; quandoquidem in Indice libr. prohibitorum vetatur Collatio hujus auctoris, nisi expurgetur.

In hanc sententiam citari possent quaedam ex Jo. Fero, praesertim in commentario loci Joan. 14. 16. *Et alium paracletum dabit vobis.* Sed de mente Feri multum inter se Dominicus a Soto & Michael Medina contendunt, ut legere est apud Sixtum senens. Biblioth. S. l. 6. annot. 210. Vide etiam Ferum in verba Johan. 17. 6. *Tui erant, & mihi eos dedisti.* & eundem Sixtum sen. lib. cit. annot. 215. Jo. Baptista Folengius, professione benedictinus, (ut Ferus franciscanus), vir insigni pietate

pietate ac charitate praeditus, & de emendatione ecclesiae & scissura tollenda serio cogitans, (sic eum, nec immerito, laudante Jac. Aug. Thua-
no Histor. lib. 23.) ab hac sententia alienus non
fuit, aut saltem non fuisse videtur in Comment.
ad I. Johan. 5. 4. & 13. *Nolim, inquit, (sic me ser-
vet Deus) quae huc usque de certitudine habenda in
fidei causa diximus, cuiquam scandalo esse atque ad-
mirationi. Diximus, quae nos quotidie experimur,
ut alii hac in re afficiantur, nec quaero, nec scribo.
Ad haec, quod verbum illud scimus tam frequens apud
Johannem unquam intelligere potero?* pag. 101.) Flo-
rentinus Volusenus, scotus, catholico-romanus,
de Animi tranquillitate pag. 384. scribit: *Omnes,
quicumque legitime christiani sunt, debent certo per-
suadere sibi, se gratos & esse, & perpetuo fore Deo pa-
tri, propter eum, quem amplectuntur, Christum.* Hu-
jusque sententiae affirmat ibidem fuisse roffen-
sem episcopum, & Hieronymum Hangestum,
theologum parisiensem. Immo hanc senten-
tiam multi Catholici, teste Vega, ante editum de-
cretum de justificatione, probabilem censuebant
Tridentini, & compluribus argumentis svadere il-
lam conabantur.

Verum non tantum ante editum decretum
illud, ut ait Vega, Ambr. Catharinus cum suis
fautoribus Ant. Marinaro carmelita (cujus ora-
tio ad Patres in Concil. trid. hac de re & qui-
busdam aliis dominica 4. in quadragesima 1546.
habita publice extat inter Acta concilii illius
excusa Venetiis 1552.) immo Carmelitanis omni-
bus,

bus, quorum doctor Joh. Baconus eam tuebatur, cum Episcopis etiam quibusdam, acerrime contra Sotum aliosque defendit *certitudinem fidei, etiam divinae*, quam sic neque aliter nuncupandam esse censuit, quia scilicet nicitur iis, quae in Dei verbo revelata sunt & testimonio Spiritus S. Rom. 8. 16. & hanc privatam cujusque iusti fidem aequae certam atque indubitatam esse, ac fidem catholicam, licet non sit omnino cum ea eadem. Atque haec sententia, utut prima facie ardua visa fuerit ipsis Catharini fautoribus, diligenter tamen post expensis rationum momentis, admirabili spectatissimorum et praesulibus consensu fuit approbata, (ut refert fide dignissimus auctor Hist. concil. trident. lib. 2. pag. 345. edit. latinae lips. 1699.) inclamante Soto, *nimis favorabilem esse Lutheranis*, aliis vicissim asserentibus, Lutherum non fuisse damnandum, si dixisset, *post justificationem* fidem illam sequi, sed damnari, quod dicat, eam esse fidem iustificantem. Sed etiam post decretum editum, caeteris omnibus de propria opinione decedentibus, & simpliciter auscultantibus, ut jacet, decreto Synodi, (ut refert Sotus in Apolog. contra Catharinum cap. 2. si modo fides illi hac in re habenda sit) idem Catharinus Pag. 102. eandem sententiam animose contra Sotum defendit, contenditque, contra suam sententiam nihil pronunciasse Synodum trid. in Confirmatione defensi. cathol. sic scribens: *Quod ego in primo meo detexti libello, quem ad praesidentes ipsi concilio (quorum al-*
ter,

ter, Deo gratia, summus est pontifex, *Julius tertius*) & ad ipsam Synodum destinavi, eos alloquens his plane verbis: *Addo, quod saepius hoc protestati sint ambo praesidentes, & specialiter in hac controversia, tum in conventu patrum, tum vero in congregatione theologorum, & ambos audivimus contestantes, non videri sibi quaestionem hanc discussam satis ad decisionem. Immo ipsamet S. Synodus his declaravit, huius rei definitionem tunc omittendam esse, & in aliud tempus servandam, sicut in Actis possit apparere. Denique ipse titulus 9. capitis hoc manifestat abunde, qui sic habet: Contra inanem haereticorum fiduciam. Haec ille. Sed de concertationibus Catharini & Soti super hoc argumento, lege ipsorum Apologias & Antapologias, & de ambigua, immo *vafra & versuta illius decreti Conc. tridentini*, ad quod uterque provocabat, concinnatione a Patribus illis facta, ne partibus dissidentibus displicerent, vide Hist. concil. trid. lib. 2, pag. 386. Quia immo nuper Jo. Barnesius, anglus, monachus benedictinus doctissimus ac pacis ecclesiae amantissimus, in suo Catholico-romano pacifico manuscr. tit. de Justificatione eandem sententiam defendit, inquit: *Cum fides sit scientia salutis, & credere sit quoddam scire, sequitur, quod, quemadmodum sciens scit se scire, ita quisquis ad salutem credit, credit, se credere salvari fide. Ex quo efficitur, pie in Christum credentes, certos esse de sua fide iustificante, qua iusti sunt. Et in Paralipomenis certitudinem hanc infallibilem salutis operose Probare satagit ex Patribus, ex veteribus**

ribus

ribus scholasticis & recentioribus theologis romanensibus, inprimis Cajetano, Antonio Marinaro, Claudio Guillaudo, Hier. ab Angesta, & late ex Catharino. Atque haec de diversis, immo adversis Romanensium super hac re sententiis.

Pag. 103.) CAPUT II.

Quo ejusdem litis aequa consideratio ex scripturis, Patribus, Protestantibus, aliisque viris moderatissimis continuatur & concluditur.

Communior Protestantium sententia est, *posse* vere fideles certa fide & divina statuere, per gratiam Spiritus S. sibi remissa esse peccata, immo *debere* etiam omnes hoc de se statuere, quia ad eam certitudinem scripturam fideles ubique hortari arbitrantur. Sed male adjicit Bellarminus lib. 3. cap. 3. tanquam *ex communi Protestantium*, qui sic sentiant, *opinio ne, alioqui nec fideles nec justos futuros*. Detur enim, quosdam rigidiores aliquando adeo incommode & inconsiderate loqui, haud gravate tamen concedunt omnes alias, quando paulo explicatius loquuntur, *in multis etiam fidelibus & justis, certitudinem hanc ἀπεράτωτον de facto non inesse*, & in quibus aliquando est, *non semper inesse*, sed non raro carnis infirmitatibus interturbari; fidem enim aliquando magnam & vividam

vividam esse, aliquando modicam & languidam. Ut alios silentio praeteream, Remonstrantes, qui in sententia sua Synodo dordracenae exhibitae, circa articulum. 5. de Perseverantia, th. 7. vere fidelem pro tempore praesenti de iustitia & salute sua certum esse posse ac debere affirmant, & hic Pontificiorum sententiam se improbare (vide Acta Remonstr. art. 5. pag. 186.) profitentur, in Declaratione suae sententiae pag. 195. sic loquuntur: *Neque tamen diffitemur, fieri posse, ut quis vel errore aliquo, vel contrariae opinionis diutina consuetudine, vel infirmitate, vel tentatione aliqua gravi correptus, haesitet & vacillet inter spem metumque, qui tamen aliquin probissimus & innocentissimus est. Neque id saluti ipsius ullatenus obfuturum credimus: Si quis enim sincere & ex animo Deo obediat, sive sciat, & persuadeat sibi se obedire, & in statu proinde iustitiae ac salutis versari, sive id persuadere sibi aut non possit aut non audeat, salvari tamen nihilominus poterit. Non enim scientia aut certitudo, quod obedientiam talem praestet, quam aeterna salus secutura est, sed obedientia ipsa ad salutem necessaria est.* (Pag. 104.) Vide & Fr.

Whiteum contra Fisherum jesuitam de Certitud. salutis pag. 166. Joh. Mayerum in Jacobi 2. 19. pag. 30. 31. & Dounamum de Foedere gratiae cap. 8. pag. 102. & in Appendice pag. 218.

Multi etiam Protestantium hac ipsa fide, ac sola hac fide (ut refert Bellarminus loco citato, sed non satis bona fide, eam sententiam omnibus Protestantibus attribuens) quam tamen semper

vivam

vivam esse existimant, homines iustificari volunt. Sed qvid de hac ultima multorum Protestantium sententiae parte iudicandum sit, abunde dictum est lib. 1. qvo lectorem remitto.

Posse autem & debere vere fideles de praesente gratia & iustitia fide divina certos esse, non solum Protestantes plerique docent, sed etiam nonnulli Romanenses, ut cap. praeced. fuisse ostensum est. *Alteri vero* (inquit Hist. Concil. trid. lib. 2. pag. 344.) *certitudinis patroni, ab adversariis* (Soto aliisque) *coacti, animi sui sensum diserte exprimere, utrum crederent, hominem posse certitudinem gratiae habere, aut vero etiam hominem putarent ad id credendum teneri, & utrum fides ea divina esset an humana, tandem professi sunt, quandoquidem fides ea exhibeatur testimonio Spir. sancti, non posse eam relinqui hominis libertati, cum unusquisque teneatur credere revelationibus divinis, ac proinde fidem illam non aliter appellandam, quam divinam.* Bellarminus etiam ipse lib. 3. de Justif. cap. 3. sect. *His erroribus*, concedit, sententiam, quam hodie communiter tuentur Romanenses, communem tantum esse fere omnibus theologis, non igitur esse omnium theologorum sententiam. Horum suorum sodalium sententiam, licet alii Romanenses erroneam esse iudicent, atque etiam decreto Concilii trid. adversari, haereseos tamen damna- re nec volunt nec audent; (vide Bellarm. loco citato, sect. *Tertia sententia*, aliosque plurimos) in Protestantibus tamen haeresin esse volunt. Utinam illi se adeo aequos Protestantibus, ut

L

suis;

suis, praeberent! Certe sic candorem suum & charitatem magis probarent Deo & omnibus piis, & quod eos *προσωπολήπια* arguerent, minus hodie haberent Protestantes.

Sententia tamen haec plurimorum Protestantium, atque nonnullorum etiam Romanensium, de certitudine fidei divinae, quoad hanc rem, ut libere quod res est dicamus, *non satis tuta* esse videtur. Pag. 105.) Pugnat enim i.

cum multis Scripturae locis, ut fuse ostendunt, ii, qui hodiernas controversias pertractant: quos adi, lector studiose. Memineris tamen, ne erres, locos quosdam communiter ab illis adduci, qui nihil ad hanc rem faciunt. Verba enim illa Ecclesiastae 9. v. 1. vel 3. *Nescit homo utrum odio vel amore dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta*, quae argumentum palmarium plerisque Romanensibus praebere videntur, nihil ad hanc causam spectant: nam locus a multis utriusque partis viris hebraice doctissimis multo aliter & melius ex habraeo vertitur, quam ab interprete vulgato; & Salomonis mens non alia est eo loco, quam *ex eventis externis* Dei amorem odiumve certo cognosci non posse. Quod ingenue agnoscunt etiam quidam Romanenses doctissimi, Arias Montanus aliique, quos nihil necesse est commemorare. Vnde Alph. de Castro, cum in prima edit. operis adversus Haereses lib. 7. ex hoc loco firmissimum argumentum duci posse putasset, ultima tamen errorem revocavit, & hunc Salomonis sensum candide agnovit esse: *Nemo aliquid*

aliquid horum (sitne electus, an non) scire potest ex consideratione rerum externarum, siue prosperae siue adversae sint, quia haec omnia possunt iusto perinde ac peccatori contingere. Et paulo post: Rejeto primo illo testimonio propterea, quod dubium est, & non convenit inter omnes de sensu illius, oportet aliunde capiamus testimonia. Florentius Volusenus de Animi tranquillitate pag. 388. ait: Locum Salom. 9. referendum arbitror ad casus hujus vitae: quod praesenti fortunae non sit confidendum, eo quod nesciamus, quid superventura pariat dies; certe absolute vix accipi potest, eo quod nemo nostrum non novit, aut saltem noscere debet, se esse odio dignum. Verba etiam illa (quae tam solcite, immo jactanter a Bellarmino aliisque urgentur) Ecclesiastici 5. 5. juxta veterum versionem, De propitiato peccato noli esse sine metu, nihil probant: aliter enim graece se habent verba, & auctoris sententia alia plane est. Vide Jansen. in locum hunc, & Hist. concil. trid. lib. 2. pag. 345. Forte etiam quidam alii qui citantur loci, parum habent roboris, firmiter tamen id probant multi alii, quos, qui judicio valet, lector facile discernere possit. (Pag. 106.) De locis scripturae, qui contra objiciuntur, legantur controversiarum tractatores & doctissimi scripturarum interpretes. Testimonium Spiritus, quod affirmat apostolus Rom. 8. 16. testimonium reddere spiritui nostro, quod simus filii Dei, (quo loco maxime nituntur omnes, qui contrariam sententiam tuentur) est quidem per se certissimum, & sine

ulla dubitatione credendum, utpote a Spiritu S. qui est spiritus veritatis, proveniens; nobis tamen istud testimonium non est certitudine fidei compertum, esse a Spiritu sancto: neque enim Sp. id testatur per verbum aliquod expressum seu per revelationem, sed tantum id probabilibus conjecturis & signis, vel summum, certitudine quadam morali nobis est cognitum. Ejusmodi autem testimonium Spiritus sancti, quo persvaderetur viris iustis, ipsos esse in gratia Dei, pro majori minorive profectu in vita spirituali, & in studio cultuque virtutum, magis minusve clarum, datur a Spiritu S. qui novit optime omnia moderari, & suavissime atque accomodatissime, pro cuiusque, ut sic loquamur, merito atque utilitate, in tempore & oportune disponere ac dispensare. Aliquando enim Spiritus S. testimonium suum probabiliter tantum facit notum homini; aliquando certum facit certitudine humana & morali; aliquando etiam, licet rarissime, certitudine fidei divinae, per specialem aliquam, videlicet ipsius, revelationem, ut recte & solide respondet Pererius disp. 8. in c. 8. ad Rom. Videantur & alii in eundem locum. Plurima apud Patres legere est, quae huic sententiae repugnant. Neque ullus ex iis locus afferri potest, qui certitudinem fidei cuiquam, citra specialem revelationem, efficaciter suadere possit, etsi plurimos admodum consolatorios, praesertim in Cypriano, Ambrosio, Bernardo facile invenias.

2. *Pugnat cum ratione, (vide pag. 108. 109. 110.)*

Minor

Minor enim syllogismi istius, Omnes vere credentes & poenitentiam agentes certi sunt, & quidem certitudine fidei, de peccatorum suorum remissione & gratia Dei. Sed ego vere credo, &c. Ergo, minor, inquam, nemini fidelium, quantumcumque certitudinem habeat, citra revelationem specialem (quae non nisi paucissimis, omnibus seculis, sapientissimo Dei consilio indulta est) aequae certa est, atque major, ut quae expressum Dei verbum est. Vnicuique enim fidelium in scripturis commendatur magna sollicitudo & cura quotidie seipsum probandi, & magis magisque serio examinandi, an vere & sicut oportet credat, resipiscat, &c. Conclusio autem partem debiliorem semper sequitur.

pag. 107.) 3. *Pugnat cum communi fidelium sensu & experientia.* Ecquis enim fidelium ausit dicere, sibi tam certo constare, se esse in gratia, quam quod Deus sit unus & trinus, vel Christus deus & homo? De fidei articulis nefas est dubitare: dubitatio enim infidelem vel haeticum facit; mille potius mortes in eorum testimonium oppetendae sunt. Illud autem, quod ego vel ille in gratia sit, in hoc certitudinis gradu certum non est, neque etiam esse potest. Immo audacter provoco ad ipsorum acerrimorum huius sententiae assertorum conscientias, an hoc fidei divinae certitudine de se ipsi in particulari credere se audeant dicere, secus nullam sibi in Dei gratia & regno partem in aeternum optare. Audacissime sane M. Bucerus, vir aliquo doctissimus, & quidem

dem omnium Protestantium nomine, illud in Colloq. ratish. 2. p. 463. effutiit: *Nostra est confessio, christianum hominem non esse, qui non eadem fidei certitudine credat, & Christum esse filium Dei, & se per eum percepturum esse vitam aeternam.*

4. Sententia etiam haec pias mentes non tam solatur, quod arbitrantur illi, qui mordicus eam propugnant, quam misere saepe numero cruciat & torquet. Quando enim hanc fidei certitudinem, quae ex lege communi non est possibilis, in se ipsi non inveniunt, neque etiam invenire possunt, nihil tamen vehementius urgere audiunt multos indoctos & imperitos animarum medicos, incredibiles inde dolores & cruciatus in optimis mentibus saepe nascuntur, ut tristis quotidie testatur experientia. Merito igitur haec sententia non paucis nec obscuri nominis Protestantibus aliisque improbatur, ut in sequentibus apparebit.

Jac. Arminius in declaratione sententiae suae, hac dere sic loquitur: *Quantum ad certitudinem salutis, statuo, eum, qui credit in Jesum Christum, tam ex actione Spiritus S. intus ipsum agentis, & fructibus fidei, quam ex propria sua conscientia & testimonio Spiritus, una cum ea testante, certum persvalumque posse esse, atque etiam re ipsa certum esse, si cor suum se non condemnet, filium se esse Dei, & in gratia Jesu Christi stare; quin immo cum certa fiducia gratiae Dei & misericordiae in Christo, ex hac vita migrare posse, & coram tribunali gratiae comparere, citra anxium timorem, & terribilem metum; semper tamen orare debere, ut Dominus secum non ingrediat in judi-*

judicium. Sed cum Dominus major sit corde nostro, & omnium conscius, homoq; se ipsum non iudicet, quin immo etiam, quamvis nullius sibi ipsi conscius, in hoc tamen non iustificetur, sed Deus sit, qui ipsum iudicet, hanc certitudinem non audeo tanti facere, quanti est illa certitudo, qua scimus, Deum esse, & quod Christus sit salvator mundi. Pag. 108.)

Theologi M. Britanniae in suffragio suo de quinto articulo, th. 30. licet loquantur de perseverantiae fidelium certitudine quoad nos, haec habent verba, quae non minus contra certitudinem fidei de praesenti iustitia militant: *Prima debilitas oritur ex ipsa fundamentali huius personalis fiduciae dependentia, quae infra fidei dogmaticae certitudinem videtur subsidere, assensum quippe nostrum afficiunt fidei catholicae articuli, ut principia immediata ac prima: fidei autem specialis veritas non inde deducitur, ut quiddam necessario consequens, sed tamen subjungitur per modum assumptionis. Ergo illius, quae hanc persuasionem facit, conclusionis non potest esse firmitudo major, quam quæ praemissarum debiliori inest. (pag. 106.) Subsumtio autem illa experimentabilibus nititur iudiciis per privatam hominis conscientiam pensatis, quae cum nonnunquam in dubium vocentur, an sint signa genuina, &c. Haec illi vi veritatis coacti: nam thes. 4. de huiusmodi certitudine verae fidei, cui falsum subesse non potest, actum esse volunt. Franciscus Whiteus, episcopus nunc norwicensis, in suo de Controversiis opere contra Fisherum jesuitam de certitudine salutis p. 166. ita scribit: *Particularis cer-**

titudo remissionis peccatorum, quam iusti ex respicientia & fide obtinent, in assensus firmitudine minime aequalis est certitudini, quam circa commune fidei objectum, videlicet de articulis de Creatione, Trinitate, &c. habent, quia articuli hi immediate & totaliter in S. scriptura revelati sunt, sed quod huic vel illi penitenti peccata sua remissa sint, illud ex argumento pender, cuius pars una tantum immediate Dei verbum est, altera autem collectio ex reflexione mentis supra suum actum, & diligente ac sollicita suarum virtutum & actionum observatione exsurgens. Unde conclusio magis minusve secundum assumptionis conditionem, certa est. Citat in margine Bannesium in 2. 2. q. 8. art. 2. concl. un. p. 235, cuius verba probat, & B. Medinam in 1. 2. q. 112. art. 5. ego vero brevitatis studio verba ab illo notata omitto. (Pag. 109.)

Quod proxime subjungit, certitudinem hanc fidelium de sua praesenti justificatione vel iustitia, a Protestantibus ad fidei certitudinem reduci, quia partim innititur propositioni seu sententiae immediate divinae, partim propositioni, quae ex ea, quae divina est, inferitur & colligitur; regulam enim, per quam quispiam se credere & respicere dignoscit, esse Dei verbum, quo fidei & respicientiae conditio seu qualitas explicatur, nae id frivolum est: nam tota quaestio est de certitudine applicationis regulae, illiusque gradu, quam ille jam concessit certitudini fidei divinae non esse aequalem. Vnde tandem agnoscit, dissensionem hac de re inter quosdam doctos Romanenses, qui etiam post

Conc.

Conc. trid. vixere, & Protestantes, *exigui tantum esse momenti*, (p. III.) si modo ulla sit omnino dissensio; nominatqve in marginali A. Vegam, Tapperum, Pererium, Eifengren. & alios. R. Montacutius, episcopus nunc, nisi fallor, cicesirien- sis, in libro, quem vocat *Appello Caesarem* c. 14. acriter contendit contra Puritanos, suos adversarios, Ecclesiam anglicanam minime docere aut tenere talem absolutam salutis certitudinem in iustis, qvalem de aliis fidei objectis expresse & directe per Deum revelatis habent, Probat etiam illorum eruditorum Romanensium (qvorum Fr. Whiteus, per qvem liber approbatus, proxime meminit) sententiam p. 212. 213. Denique sic Puritanos ironice compellans, inquit: *Sed vos forte ex meliori luto facti homines*, non tantum omnia, qvae ad praesentem iustitiam spectant aeqve certo cognita & perspecta habetis, atque, *J. Christum in caelis esse, sed & &c.* Robertus Abbotus, episcopus nuper sarisburiensis, in sua Defensione perkinsiani Catholici reformati contra Bishopum, parte I. p. 287. concedit, *vulgus fidelium, non ita certo & infallibiliter suam in particulari salutem credere, ut ab omni formidine contrarii & dubitatione liberi sint*, hac ratione addita: *Quia conclusiones, qvae ex principiis & immediatis Dei verbis ad nos ipsos de salute nostra derivantur, se ipsis ignotae sunt, & quicquid habent lucis, a principiis tantum id habent; proinde non adeo firma fide vel assensu apprehendi, ut principia ipsa, hominibus forte dubitantibus,*

170 De certitudine gratiae & iustitiae. p. no.

ne in principiorum applicatione & usu aliquid admiserint vel admittant erroris. Pag. 110.) Quod quid aliud re ipsa est, lector, quicquid verbo vel ille vel alii etiam contradicant, quam certitudinem minoris, ac proinde conclusionis etiam illius supra formati syllogismi, non esse aequalem certitudini maioris, quae fide divina & firmissima creditur, quia immediatum Dei verbum est, & communem maximaeque fidelium partis sensum id ipsum clarissime testari? Vide etiam, lector, quia brevitati studeo, I. Whiteum, Francisci supra nominati fratrem, in sua Defensione viae ad veram ecclesiam cap. 16. n. 2. p. 136. & n. 4. p. 140. 141. ubi post multa admodum perplexe & intricate dicta, sententiam Vegae aliorumque supra laudatorum admittere videtur, & hanc privatam fidelium de sua salute persuasionem esse, quidem effectum fidei vult, & mordicus defendit, non tamen aequo certo & firmiter hoc fide apprehendi, atque ea, quae immediate revelata & expresse in Dei verbo scripta sunt.

Vorstius in suo Antibellarmino, multum a multis Protestantibus quondam laudato, p. 613. & 647. In hac autem parte, inquit, scil. de certitudine praesentis iustitiae, primum merito conquerruntur Evangelici, statum quaestionis non satis fideliter ab adversariis explicari solere. Non enim absolutam ejusmodi certitudinem, qualis est in historica fide, sed fiducialem persuasionem cum perpetua illa inquietudine & dubitatione animi pugnantem, homini fidei attribuimus: licet hanc persuasionem multo certiores

iores

tiorem esse statuamus, quam ut conjecturalis tantum aut moralis dici debeat; quum non ex obscuris signis, aut frivolis conjecturis, neq; ex incerta aliorum hominum attestatione, sed ex interiori animi nostri sensu, seu potius arcano Spiritus S. testimonio, & apertissimis gratiae promissionibus oriatur, eoq; conscientiam plane securam efficiat. Pro hac igitur sententia (quae tantam propriae iustitiae certitudinem homini fideli attribuit, quanta ad conscientiam coram Deo tranquillandam & perpetuam dubitationem excludendam sufficit) haec fere argumenta nostri afferunt. Haec ille, paulo mollius & melius, quam multi alii, sententiam Protestantium explicans.

Pag. III.) Archiep. spalat. de Rep. Eccles. I. 7. c. II. n. 223. *Fides nostra est circa thesin & hypotheticæ, h. e. dari remissionem peccatorum a Deo, si quis vere poeniteat, eaque agat, quae ab illo Deus requirit, ut eum iustificet, & in hoc neminem fidelem haesitare debere, certo scio; sicut neque in debita fiducia debet haesitare, qui plurimum confidat sibi dimitti peccata, etiam in hypothesi, a divina misericordia, ubi confidat etiam merito, se esse vere poenitentem, sed tamen in hypothesi & absolute fide posse quenquam aut debere credere, sibi esse remissa peccata, non video quicquam, quod cogat. Video quidem multa, quae magnam ingerant probabilitatem de praesentia gratiae & justificationis, immo & moralem certitudinem per gravissimas & vehementissimas conjecturas; interim tamen non pauca quoque suppetunt ordinariæ omnibus, (si secludas privatae, speciales ac certas reve-*
lati-

lationes) ex quibus metus quoque & formido propriae salutis exsurgat, non circa thesin, quae certa est & fide notissima, sed circa hypothesin: unde enim certa fide divina mihi constat, me esse verum poenitentem, meam esse vivam fidem & non mortuam, me nullo occulto peccato coram Deo adhuc premi? Ps. 18. vel 19. 13. quis certa fide novit, se perseveraturum & non amplius irremediabiliter lapsurum? quem casus Saulis non terret & Salomonis, & similes? cur dicitur cuique fideli: Cum metu & tremore salutem opera mini, Phil. 2. 12. Et post haec: Sinant ergo isti (Protestantes) nos (Romanenses) abjecta hac fidei certitudine, ex morali certitudine consolatoriam sumere, & ex debito ac sancto metu cautius coram Deo ambulare; ipsi vero modo caveant a nimia praesumptione, & inde se oscitantiae non tradant. Abundent in sensu suo, nec inde (vide p. 109.) alteri alteros damnent. Et inferius: Viderint ipsi interim; nos quoque videamus, ut salvemus Pauli dictum valde consolatorium: Spiritus Dei testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Rom. 8. 16. Sed ad hoc necessaria est discretio spirituum. Haec huius viri in controversiis hodiernis exercitatissimi, & concordiae inter partes studiosissimi, sententia fuit.

Sed ut hanc fortasse multis nimis molestam diaatribam tandem concludamus, 1. Infirmis & paavidis conscientis, quae cum gravi & anxia dubitatione saepe luctantur, quae etiam dubitatio, ex propriae infirmitatis & imperfectionis iustitiae intuitu nata, virorum sanctissimorum mentes non raro exercet, utrinque, praesertim morte immi-

imminente, ab omnibus fidelibus pastoribus occurratur, & tales sedulo admoneantur, ut hujusmodi dubitationibus dulcissimas evangelii promissiones fortiter opponant, & fidem atqve fiduciam sibi augeri instantè orent. Hoc Romanenses ipsi solenniter se & facere & fieri ab omnibus pastoribus jubere protestantur, & gravissimam sibi injuriam a rigidioribus Protestantibus fieri conqveruntur, quando illi eis impingunt, quod doceant & jubeant (vid. p. 95.) homines de Dei gratia & salute semper dubitare, ideoq; provocant ad sua ipsorum scripta, & ad quotidianam praxin. pag. 112.) Vide Cassandri Consult. art. 4. de Justif. p. 913. 915. Neque etiam illa summi gradus certitudo seu fidei divinae plerophoria nimis importune urgeatur, nec a fidelibus quasi praecise necessaria exigatur, (utinam moralem illam certitudinem, de qua pag. 95. dictum, assequi possent omnes!) 1. ne pavidæ conscientiae inde magis paveant. 2. ne timor Dei, etiam filialis, piorum animis excutiat, aut saltem minuatur, & carnis securitas alatur, beneque operandi studium remittatur. Vide Cassandrum pag. 906. Solicite studeant omnes utriusque partis, suam de praesenti justitia & Dei gratia persuasionem, quantacumq; illa sit, per bona opera magis magisque certam & firmam facere, ut monet apostolus Petrus 2. ep. 1. 10. *Quantum enim crescis in gratia, tantum & in fiducia dilataris*, inquit Bernh. serm. 3. in Cantica. Denique a nimis curiosa & scrupulosa de hujus certitudinis gradu & mensura disputatione, maxime autem ab omni temera-

mera-

174 *De certitudine praedest. & final. persever. p. 113.*
meraria & audaci cum aliorum *disfidentium*
damnatione conjuncta definitione, utriusque partis
theologi abstineant. Atque haec de hac con-
troverfia satis sint.

CAPUT. III.

De certitudine praedestinationis & finalis
in fide & justitia perseverantiae: & si-
mul, an fides & justitia semel habita
amitti possint?

Nihil certius, quam certitudinem praede-
stinationis sive electionis ad gloriam, si-
ne certitudine finalis perseverantiae, ab
homine vere fideli haberi non posse; ut
omnibus constat. Cum autem de hac absoluta
certitudo hic nec habeatur, neque etiam sine spe-
ciali revelatione haberi possit, ut jam dicturi su-
mus, certe necessario inde efficitur, *neque etiam*
illius certitudinem absolutam, & fidei, haberi posse.

Sententia M. Bucerii in Colloq. ratisb. de qua
etiam p. 166. non nihil dictum, (Pag. 113.) *chri-*
stianum hominem non esse, qui non eadem fidei certitu-
dine credat, &c. aliorumque multorum & magni
nominis Protestantium, sed in hac causa plus
aequo rigidorum, nec cum clarissimis scripturae
testimoniis, nec cum Patrum sententiis congruit.
Consultantur, qui controversias hodiernas fufius
tractant. Ut tamen aliquid dicamus, quid cla-
rius illis B. Augustini lib. de Correctione &
gratia

gratia cap. 13. *Quis ex multitudine fidelium, quam-
 diu in hac mortalitate vivitur, in numero praedesti-
 natorum se esse praesumat, quia id occultari opus est
 in hoc loco, ubi cavenda est elatio? Et de Bono per-
 severantiae l. 2. cap. 13. Ad quam vocationem, &c.
 ut & 22. & lib. 11. de Civ. Dei c. 12. Licet sancti de
 suae perseverantiae praemio certi sint, de ipsa tamen
 perseverantia sua reperimur incerti. Quis enim
 hominum se in actione, profectuque justitiae perseve-
 raturum usque in finem sciat, nisi aliqua revelatione
 ab illo fiat certus, qui de hac re justo latentique ju-
 dicio non omnes instruit, sed neminem fallit? Et in
 plurimis aliis Augustini locis eadem legere est.
 Vide & Prosperum in Resp. ad obj. vincentian.
 resp. ad duodecimam, & auctorem de vocatio-
 ne gentium lib. 2. c. ultimo. Et, ut alios anti-
 qviores omittam, Bernard. serm. 1. de Septuages.
 ait: p. 22. *Quis potest dicere, ego de electis sum? Certi-
 tudinem utique non habemus, sed spei fiducia consola-
 tur nos, ne dubitationis hujus anxietate penitus cru-
 ciemur. Propter hoc data sunt signa quaedam & in-
 diciam manifesta salutis, ut indubitabile sit, eum esse de
 numero electorum, in quo ea signa permanferint. Propter
 hoc, inquam, quos praescivit Deus, & praedesti-
 navit conformes fieri imagini filii sui, ut, quibus
 certitudinem negat causa sollicitudinis, vel fiduciam
 praestet gratia consolationis. Hoc enim est, unde semper
 solliciti, & in timore & tremore humiliemur ne-
 cesse est sub potenti manu Dei, quoniam quales si-
 mus, nosse possumus vel ex parte; quales autem futu-
 ri simus, id nosse penitus nobis impossibile est. Itaque*
 qui*

qui stat, videat ne cadat: & in forma, quae salutis iudicium est, & argumentum praedestinationis, perseveret atque proficiat. Vide eundem epist. 107. Hunc autorem in controversia de Justif. Protestantes, etiam rigidiores, in primis laudare solent. Quae autem ad haec a contra sentientibus responderi solent, nimis frivola sunt, & a Patrum mente omnino aliena, immo plane contraria. Audeo provocare ad iudicium cujuslibet lectoris, in quo vel uncia est iudicii liberi & non affectui mancipati.

Pag. 114.) De finali fidelium perseverantia plurimi, etiam doctissimi Protestantes contra alios gregales suos sic statuunt, quod vere fideles, si in timore & cum pia sollicitudine pergant salutem operari, de continuo divinae gratiae auxilio in ista operatione, & ex eodem de sua finali in fide & gratia perseverantia certi esse possint ac debeant, nisi ipsi sibi desint: penes Deum certe, quo minus perseverent, non staturum; sed *absolutam certitudinem* fidelibus, se officio suo in posterum nunquam defuturos, sed in fide viva & per charitatem efficaci, ut fideles decet, in hac militiae christianae schola semper perseveraturos, uspiam in scripturis promissam esse negant. Immo nec necessarium nec utile fuisse, ut promitteretur, e contrario ut non promitteretur, utilissimum affirmant. Hanc sententiam tuentur, ut constet, Lutherani omnes, & qui in Foederato Belgio Remonstrantes vocantur, aliique & alibi doctissimi Protestantes, ut jam dicemus. Maxi-
ma

ma enim animorum & calamorum contentione de hac quaestione inter Protestantes etiam ipsos semper certatum fuit, atque etiamnum certatur. Existimant enim Protestantes ante nominati, fidem justificantem & gratiam regenerantem non esse electorum propriam, sed aliis quoque multis vocatis, immo omnibus infantibus baptizatis, non κατὰ δόκην tantum, nec solum sacramento tenus, quemadmodum diversum sentientes respondent, sed vere etiam contingere; qui tamen a fide & gratia justificante excidere possunt, immo non raro excidere solent, cum totaliter, tum finaliter. Mitissime & mollissime G. J. Vossius, Patrum, qui de aliquorum fidelium & justorum defectione loquuntur, sententiam exponens, ita inquit in praefatione Hist. de controversiis pelagianis: *Vnde consequitur, non aliud eos (Patres scilicet) voluisse, quam primordia quidem verae fidei & christianae spei ac charitatis communia esse electis ac reprobis; & quamdiu electus in initiis istis, & ut ita dicam, inter atria adhuc haeret, de electione sui certum non esse; cum non desint, qui ab eo fidei gradu resiliant; nec redeant; decidant, nec resurgant.* Aliquanto plenius Augustinus de Corrupt. & grat. cap. 13. *Credendum est, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseverandi usque in finem in fide, quae per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquandiu fideliter & juste vivere, & postea cadere: neque de hac vita, priusquam hoc eis contingat, auferri.* Atque hanc suam sententiam plurimis S. scripturae locis, Patrum testimoniis,

M

Augu^a

Augustini etiam ipsius, &, qui eum secutus est, Prosperi, qui praedestinationem absolutam defenderunt, variis etiam rationibus confirmant. Pag. 115.) Existimant etiam, ipsos electos iustificatos, lapsos in gravia & atrocia peccata & crimina conscientiam vastantia, ut adulterium, homicidium, idololatriam, abnegationem Christi, a fide viva & iustificante posse ad tempus deficere, & re ipsa interdum deficere quodammodo, & fere totaliter, licet non finaliter. *Dixi quodammodo & fere totaliter*; quia sic se intelligi volunt, etiam qui hanc sententiam acerrime propugnant, Rich. Thomsonus, angulus, in diatriba de Amissione gratiae & iustificat. cap. 9. pag. 48. & 49. ait: *Cum dicimus, electum iustificatum excidere a fide & iustificatione, non ita intelligendi sumus, quasi statuamus, ipsum fidei habitum, aut omnes fidei effectus simul auferri.* Et paulo post: *Nemo sane nostrorum sic insanivit unquam. Exempla enim ecclesiarum initio Apocal. plane contrarium evincunt, Apoc, 3. 2. Esto vigilans, & confirma caetera, quae moritura erant.* Et 1. Joh. 3. 9. diserte dicitur, semen Dei in illis manere, ideoque non posse peccare, scil. ad mortem, i. e. finaliter, ut post veteres aliquot, etiam nostrorum quidam recte exposuerunt: Spiritus S. enim certo excitaturus est semen Dei ad salutarem poenitentiam, cui illud servit: Est, inquit Cyprianus episc. 52. in illis, quod poenitentia sequente revaleat. *Non itaque hoc est, quod docemus, sed dicimus, fidem quoad actum illum vivum, quo iustificat, delinquere, & iustificationem interrompi,*
dones

donec homo lapsus, per poenitentiam ad gratiae thronum confugiens veniam & pacem impetret. In eandem sententiam eruditissimus Vossius Hist. pelag. lib. 6. thes. 13. pag. 596. Cum vero justificantem fidem deficere posse, & re ipsa interdum deficere Patres docent, intelligunt hoc ratione actuum, qui e potentia sive habitu fidei emanant: nam potentiam hanc, quam dicere possumus semen fidei actualis, haud plane tolli, saltem in electis, minime diffidentur, sed otiosam fidei aut charitatis potentiam, fidei aut charitatis nomine haud dignantur eo, quod talis non sufficiat ad salutem. Unde optime Mart. Cellarius, sive Borrhaus lib. de Operibus Dei: Fidei virtus non jacet iners, non langvet, non friget, sed negotiosa est, fervet ac calet, & omnes venas cordis, calore lucis suae penetrat. Et Gregor. homil. 30. habitus die festo pentecostes: Nunquam est Dei amor otiosus: operatur enim magna, si est; si vero operari renuit, amor non est. (pag. 116.) Digna proinde sunt illo eqvidem Thomsoni loco citato verba, circa finem capitis: Est autem hoc loco notanda & diligenter attendenda summa Dei in electos suos benignitas & misericordia, quod ex eorum animis habitum hunc fidei effluere nunquam finit. Cum enim in fidei actum non, nisi mediante & cooperante cum Spiritus sancti gratia, (male R. Abbotus in sua Animadversione in hanc Thomsoni diatribam cap. 9. pag. 239. legit, typographi errore non observato, cooperante cum Spiritu sancto gratia, & ex eo in auctorem inaniter insurgit) voluntate nostra, prorumpamus, quo suavius, prom-

pius, citius mens interne sese exerat, & in Deum faturatur, ejusdem Spiritus beneficio & initio datus est habitus ille, & postea diligenter in cordibus electorum conservatur, ut, si quando labantur, & a Deo recedant, facilius revocentur ad poenitentiam; quod in Davide & Petro manifestissime videre est, quorum ille inaudita tantum concione Nathanis, hic galli cantu aut potius suavissimo Christi aspectu ad poenitentiam conversus est. Idem legere est apud Vossium, l. supra citato pag. 597. scribentem: *Quod vero dicebamus, potentiam sive habitum fidei non plane extinguere, etiam cum fides renuit operari, eoque salvifica non est, id mire ob oculos ponit immensam Dei bonitatem. &c.* Inno contendit idem Vossius, multos Patrum agnovisse quendam fidei ac pietatis gradum, ad quem ubi quis adscenderit, excidat nunquam, atque etiam de aeterna sui electione sit certus; (illius verba sunt in epist. ad lectorem, Hist. pelagianae praemissa) de quo tamen multi alii vehementer dubitant, an citra specialem revelationem id fieri possit: fuisse interim ille id multis Patrum sententiis adductis confirmare nititur l. 6. thes. 13. pag. 606. *Talium fides, inquam, confirmata dicitur seu roborata, sive, ut vulgo appellant, radicata; qualis non solum Apostolorum erat, postquam miraculose Spiritum sanctum acceperant, sed & olim multorum sanctorum fuit, & nunc est, in quibus fidei donum paulatim precibus ac crebris actibus piis ita est auctum, ut tandem fidelem reddiderit stabilem ac insuperabilem.*

Negant

Pag. 117.) Negant autem omnes omnino cum
 Protestantes, tum Romanenses, quaecumque de
 praedestinatione sententiam tueantur, *electorum*
fidem & iustitiam, utcumque ad tempus deficiat
 seu amittatur, *finaliter amitti posse*, ut constat.
 Siquidem impossibile est, praedestinatum seu ele-
 ctum posse a gratia finaliter excidere, & ex ele-
 cto reprobum fieri: manifestam enim contradi-
 ctionem implicat. Hanc sententiam de fidei &
 gratiae justificantis amissibilitate, ratione prae-
 dicta, defendunt, ut dixi, omnes Lutherani,
 quorum innumeri paene tractatus & disputatio-
 nes hac de re extant. Inter & post alios nuper
 An. 1620. opposuit Barth. Battus, S. theol. pro-
 fessor in acad. gryphisvaldensi, librum super
 hoc argumento libello Sebast. Benefieldi, S.
 theol. professoris in acad. oxoniensi: (lege, le-
 ctor, si ita tibi visum fuerit) Ph. Melanchthon,
communis Germaniae praeceptor olim a Prote-
 stantibus habitus & appellatus, cum suis seqvac-
 bus, viris doctissimis, & in multis moderatissi-
 mis, & Remonstrantes omnes in Belgio Foeder-
 ato sic nuncupati, qui plurima hac de re scripta
 ediderunt, Hugo Grotius, vir omni & varia eru-
 ditione praeditus, in Pietate Ordinum Hollan-
 diae, pag. 24. 25. & in Disquisitione, An pelagia-
 na sint ea dogmata, quae nunc sub eo nomine
 traducuntur? Paris. excusa A. 1622. pag. 123. &
 seqq. aliquot. Ger. Jo. Vossius, vir in Patrum
 lectione versatissimus, ex iisdem idem fuisse de-
 monstrat Hist. pelag. lib. 6. thesi II, 12, & 13. im-

mo in confirmatione thes. 12. pag. 587. haec habet verba : *Communem fuisse antiquitatis sententiam , quam diximus , soli hodie negare possunt , qui caetera fortasse viri sunt non ineruditi , sed in antiquitate tamen plane sunt hospites , vel animum habent unius & alterius sententis ita mancipatum , ut eorum oculis videre malint , quam suis , cumque his errare praecoptent , quam cum aliis bene sentire .* Ex Patribus idem prolixè ostendit J. Corvinus Antibo-germanni parte 2. cap. 18. & 19. & ex multorum Protestantium scriptis cap. 21. Videatur etiam Petrus Baro , gallus , S. theol. qvondam prof. in acad. cantabrigiensi doctissimus , aliique cum illo sentientes contra Whitakerum , & huic *quoque* , ut ex assertionibus lambethanis constat , de quibus historicam narrationem apud Corvinum lib. supra citato cap. 24. pag. 566. & seqq. Pag. 118.) vide , multo certiore illa , quam Antonius Thysius nonnullis scriptis anglicanis a se nuper editis praefixit. In Colloquio hamptoniensi an. 1603. coram Jacobo VI. M. Brit. Rege, Joh. Overallus , theologus eximius , tunc temporis decanus aedis paulinae , & episcopus nuper norwicensis , aperte defendit , qvoad saepe antea in academia cantabrigiensi contra rigidiores adstruxerat : *Iustificatum , si in peccata graviora incidat , anteqvam poenitentiam agat , qvoad praesentem conditionem in statu esse damnationis , hoc tamen adjiciens , qvoad vocati & iustificati secundum propositum divinae electionis , licet in gravia peccata incidere possint , & reipsa interdum incidant , at-*
que

que sic in praesentem statum irae & damnationis, nunquam tamen excidant, aut totaliter ab omnibus Dei donis, ita ut omnis gratiae etiam semen in illis plane tollatur, aut finaliter a justificatione, sed quod semper per Dei spiritum mature ad fidem vivam & poenitentiam renoveantur, atque sic ab illis peccatis, eorumque, in quas lapsi fuerant, reatu justificentur. Addit Gul. Barlous, qui ejus conventus historiam scripsit, contrariam sententiam, quae statuit, semel justificatum, etiam si in graviora peccata labatur, justificatum tamen manere, antequam de iisdem poenitentiam agat, Regis ipsius ore gravissime reprehensam & damnatam fuisse, vide Hist. conventus p. 41. &c.

Rich. Thomsonus, vir multis literarum nominibus non immerito commendatus, testante etiam adversario, de quo jam dicemus, diatribam de Amissione & intermissione gratiae & justificationis scripsit, excus. Lugduni Bat. A. 1618. in quam mox emisit Rob. Abbotus, episcopus nuper sarisburiensis, vir etiam doctissimus, Animadversionem brevem; sed de illius soliditate judicet aequus lector. Qvalia enim sunt ista, obsecro, quae scribit in fine cap. 22? *Verissimum est, mansisse Davidem in morte, i. e. in reatu mortis, quousque mansit in homicidio, nec habuisse vitam aeternam in se manentem, quia fidei, per quam manet in nobis vita aeterna, virtutem & actum infregerat, & excidisse quidem a justificatione quoad effectum, non quoad rem, privandum quoque re ipsa, nisi quod caelesti generatione conservatus & fidei poenitentia resti-*

*ritus est. Et quod cap. 24. Davidem integro fere anno, quo nondum respuerat, affirmat, non secundum hoc peccatum iustificatum, & tamen simpliciter quoad personam iustificatum, futurum tamen ab hac iustificatione recidivum, nisi ab hoc quoque peccato iustificatus fuisset: (Pag. 119.) Davidem enim peritulum fuisse, (quod etiam ante illum dixit Beza in Colloq. pompelg. parte 2. p. 74.) si ante poenitentiam mortuus fuisset pag. 215. Quam asystata haec sint, vel saltem aenigmatica, quis non videt? Multa alia huiusmodi perplexissima & intricatissima dicta, ex R. Abbati libro desumpta, legere est in Suffragio theologorum britannorum de articulo 5. thesi 3. 4. 5. 6. Quod enim aiunt, *effectum justificationis interveniente particulari tali peccato ad tempus suspendi, statum tamen justificationis non intercedi, nae id omnino frivolum est; siquidem, licet, omnium peccatorum praecedentium veniam. Deus peccatori poenitenti indulserit, si tamen is in reatum peccati alicujus gravioris & conscientiam vastantis postea lapsus fuerit, nec actu resipuerit, omnis illa primum concessa remissio ad salutem aeternam consequendam nihil prorsus confert: sufficit enim vel unum peccatum atrox admissum & cognitum, ad hominem, quem nondum ejus serio poenitet, a regno caelorum excludendum.* R. Montacutius in lib. quem de quibusdam controversis articulis contra romanensem anonymum scripsit, cap. 20. & in suo *Appello Caesarem* parte 1. cap. 4. multa affert, huic sententiae firmandae, & acri-*

& acriter contra Puritanos contendit, hanc fuisse communem Patrum sententiam, doctissimosque in Ecclesia anglicana theologos eidem semper assensos, atque etiamnum assentiri. Hunc librum, ut constat, approbavit Fr. Whiteus, episcopus nunc norwicensis. Videatur etiam Th. Jacksonus de Fide justificante sect. 2. cap. 8. edit. 1. p. 257.

Doctissimus Casaubonus eandem probavit sententiā, ut patet ex illius epist. ad Petrum Bertium scripta an. 1611. quam lege in principio bertiani libri super hoc argumento scripti, cui tit. Hymen Desertor. *Tua, inquit, quaestio, (haec scilicet, de qua nunc agitur) pendet ex alia, vel aliis potius, de quibus video, nostros contraria docere antiquis Patribus.* Ridicule faciunt, qui hoc negant. Ibidem etiam librum R. Thomsoni, viri, ut inquit, doctissimi & sibi amicissimi, ejusdem argumenti cum bertiano, nominat & laudat. Quae ex P. Martyris commentario in epist. ad Rom. cap. 7. 15. & cap. 8. 9. citari possent, breviter causa omitto. (Pag. 120.) Illa etiam, quae Wolfgangus Musculus hac de re habet in Locis comm. tit. de Peccato pag. 40. & tit. de Remiss. peccatorum, pag. 63. praetereo. Ipse per se lector visat loca signata. Mitto etiam illa, quae legere est tom. 1. Operum Z. Ursini loco de Peccato, edit. heidelberg. pag. 613, 614, 615. ubi *peccatum regnans* i. e. ut explicat, errorem contra articulos fidei fundamentales, aut peccatum contra conscientiam, excludens ex corde fiduciam remissionis peccatorum, &

M s

obno.

obnoxium faciens peccantem morti aeternae, nisi in hac vita fiat conversio, *in ipsos etiam electos aliquando cadere affirmat*, & fuisse probat, atque ad contraria obiectamenta respondet cap. 8. Pareus super hac controversia acriter cum Bellarm. dimicans lib. 3. de Iustif. cap. 14. saepe respondet, Protestantes non negare, *fidem in lapsibus sanctorum*, ut Davidis, &c. *amitti quoad actum*, manere tamen semper quoad habitum, seu, ut vocant, quoad semen fidei. Sed an otiosus fidei habitus vel semen in electis lapsis manens, iustificet & ad salutem sufficiat, nec ne, dicat idem Pareus eo ipso loco, pag. 872. Nam contra Bellarminum differens hac de re, de Amiff. gratiae lib. 1. cap. 7. pag. 74. haec habet verba: *Ut rectius intelligat lector, quatenus fides iustificet, maneat vel amittatur lapsibus sanctorum, dico, fidem esse habitum, cuius actus proprius est, ex misericordia Dei accipere remissionem peccatorum, propter Christum. Iustificat igitur fides, non quia habitus, habitualiter, sed quia actus, actualiter remissionem peccatorum accipiens. In sanctis lapsis manet, nec omnino evanescit fides, quia habitus. Nullus enim habitus uno vel altero actu contrario penitus amittitur, quod nullus sophista negaverit. Non manet vero, sed evanescit, quia actus accipiens iustitiam evangelii: sancti enim lapsi donec per respicientiam sese ad Dei misericordiam erigant, non spiritus, sed carnis actus exercent. Tunc igitur fides in lapsis habitualiter tantum manens, proprie iustificans dici, aut eos iustificare non potest. Haec ille ex doctrina sui praeceptoris Vrsini hauserat.*

Sed

Pag. 121.) Sed ut hanc controversiam tandem concludamus, Archiep. spalat. de Rep. Eccl. lib. 7. cap. 11. postquam ostendit n. 225. & aliquot sequentibus ex multis scripturae locis, Patrum testimoniis, variis etiam rationibus a Bellarmino adductis (quibus tamen ipse quaedam alia adjicit) & optime, ut inquit, excogitatis, fidei & gratiae justificantis amissibilitatem, n. 231. 232. 233. ne diversum sentientes nimium offenderet, subjicit, sed admodum frigide, neque etiam sibi aut veritati satis consentaneae, oppositam opinionem modernorum multorum habere sua fundamenta non contemnenda; proinde se non oppugnare. Denique sic concludit: *Non possum tamen hoc loco non monere, quod saepius adverti & observavi, nimios interdum divinae gratiae exaltatores, ut pelagianismum effugiant, in ipsissimum pelagianismum incidere, aut saltem ei non parum appropinquare. Liberi arbitrii usum aut tollunt, aut vinculis gratiae undequaque arctant, ita ut electi jam, ne ad peccandum quidem mortaliter, suo possint prolabi arbitrio. Atque hoc ipsum Pelagiani contendebant, posse hominem cum divinae gratiae auxilio, omnino nunquam peccare. In quo tanquam gravis erroris ab Hieron. lib. 1. adv. Pelag. pluribus arguuntur. Peccant erga etiam filii, sed respiciunt, veniam certam obtenturi: sed quia nemo scit, se esse filium praedestinatum, cum timore & tremore quisque debet suam salutem operari.*

Atque haec de hac quaestione sufficiant, ad
quam

quam tamen tollendam vel saltem minuendam hoc paucis adjectum volo. Admittant, qui in hac causa rigidiores sunt, *etiam multos reprobos*, seu, ut scholae loquuntur, praescitos, *ad tempus vere credere & justificari, postea tamen a sua fide & iustitia*, vel, si ita vis, *fidei & iustitiae initis, penitus & in perpetuum excidere*. Quod certe verissimum esse, plurima clarissima S. scripturae & Patrum testimonia, atq; etiam multae rationes efficacissimae (de quibus omnibus alii consulantur) evincunt. Et quae ad haec responderi solent, inanes tantum sunt argumentorum solidissimorum elusiones, & futiles evasiones. (Pag. 122.) Et quod ad electos justificados, in gravia peccata lapsos, attinet, si *negant*, illos vel ad tempus aliquod a fide & gratia justificante *totaliter* deficere, diserte profiteantur, quod doctiores non negant, se hoc dictum velle, *propter potentiam sive habitum fidei*: quae potentia in electis haud unquam plane tollitur, sed ex immensa & impromerita Dei bonitate semper in illis relinquitur fidei quasi semen, unde per externum Dei verbum & internam Spiritus sancti cooperationem, salutaris fidei actus facile postea eliciatur; fateri se alioqui, non otiosum fidei habitum, sed actum fidei vivae illos justificare. Qui autem *affirmant*, plane & *totaliter* fidem & gratiam justificantem in illis ad tempus tolli, profiteantur itidem, quod doctiores faciunt, hoc se intelligere tantum *ratione actuum salutarium*, qui e potentia sive habitu fidei emanant; potentiam enim hanc in electis haud

un-

unquam omnino extingvi agnoscere se, sed otiosam & inefficacem, pro praesenti statu fidei aut charitatis, potentiam, *fidei* aut *charitatis* nomine minime dignari eo, quod talis ad justitiam & salutem consequendam non sufficiat. *Finaliter* autem *electos deficere non posse*, consentiunt omnes, qui electionem describunt vel a priori i. e. ab absoluto quodam Dei decreto, vel a posteriori, i. e. a finali in fide gratia & perseverantia. Quare semper in ecclesia dissidentes fuere sententiae, sed non hostiles, & ab omni christiana charitate alienae, ut hodie. Hac moderatione adhibita, his haec, quae nunc adeo fervet, & tanta animorum contentione agitur, si non plane tolli, saltem minui facile poterit. Qua de re judicet lector eruditus, & rerum harum intelligens. Videatur etiam H. Zanchius, in hac causa alioqu岸 rigidissimus, Epist. 1. 2. epist. ad Dav. Chailletum pag. 85. impress. hanovianae.

CAPUT. IV.

De Inaequalitate justitiae fidelium.

DOcent quidem multi Protestantes, una & eadem Christi justitia fide apprehensa atque a Deo imputata, omnes vere fideles formaliter, vel quasi formaliter, ut loquuntur, coram Deo justificari: (Pag. 123.) docent multo plures per fidem, spem, dilectionem, aliasque virtutes neminem justificari, sed sanctificari tantum credentes & justificados. Sed de
utro.

utroque errore satis superque antea nobis dictum est. Nulli tamen omnino Protestantes, fatente ipsomet Bellarmino lib. 3. de Justif. cap. 16. dicunt, *omnes iustos inter se pares esse*, neque esse unum alio majorem, quod attinet ad ejusmodi virtutes. Quam enim absurdum esset dogma istud! Potuisset igitur Bellarm. a tam operosa rei minime negatae probatione abstinere, *posse scilicet iustos in iustitia inhaerente crescere*, & unum eatenus alio iustiores esse, licet, ut saepicula dictum antea, perperam permulti Protestantes iustitiam inhaerentem non a iustificato quidem, sed tamen ab ipsa justificationis ratione formali procul removeant, & *iustitiam non iustificantem, sed sanctificantem* appellent.

Quod quidam Protestantes iustitiae inhaerentis inaequalitatem haud inficientes, sed novitatis nimio plus amantes, excipiunt contra rationem Bellarmini l. c. sect. Denique *idem probant*, & sect. *Quinto pugnant*. aliorumque huic sententiae firmandae, ductam ab imparitate praemiorum in coelo, non satis firmam esse, ut P. Martyr in Comment. in 15. cap. 1. ad Cor. qui etsi protestetur, se nihil certi circa hanc quaestionem, *an dentur varii in vita aeterna gloriae gradus?* definire, ita tamen eam tractat, ut facile appareat, eum in sententiam negativam propendere. Sic & Schönfeldius, theologus marpurg. & J. Camero, S. theol. in acad. salmuriensi nuper professor, praelect. tom. 2. pag. 325. & multis seq. Immo & Pareus lib. 3. de Justif. cap. 16. pag. 917. licet